

**Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Katowicach**

Katowice, dnia 14 sierpnia 2009 r.

**Pan Krzysztof Smela
Wójt Gminy
Mykanów**

LKA - 410-14-07/2009
P/09/134

Na podstawie art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli¹, Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Katowicach skontrolowała Urząd Gminy w Mykanowie², w zakresie gospodarowania w latach 2006 – 2008 w gminie stałymi odpadami komunalnymi, w tym zwłaszcza ulegającymi biodegradacji.

W związku z kontrolą, której wyniki przedstawione zostały w protokole kontroli podpisanym w dniu 9 lipca 2009 r., Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 60 ustawy o NIK, przekazuje Panu Wójtowi niniejsze

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

Najwyższa Izba Kontroli ocenia negatywnie działania Gminy w zakresie spraw objętych kontrolą.

Powyższą ocenę uzasadniają następujące oceny cząstkowe i ustalenia kontroli:

I. Najwyższa Izba Kontroli negatywnie ocenia:

1. Nie wprowadzenie na terenie Gminy zasad gospodarowania odpadami komunalnymi określonych w regulaminie utrzymania czystości i porządku na terenie gminy³. Stan ten

¹ Dz. U. z 2007 r., Nr 231, poz. 1701 ze zm., zwanej dalej „ustawą o NIK”,

² Zwanej dalej „Urzędem”

³ Zwanym dalej „regulaminem utrzymania czystości”

miął związek z nie zrealizowaniem żadnego z zadań i działań, ustalonych w Gminnym Planie Gospodarki Odpadami⁴. W szczególności:

- nie zapewniono objęcia wszystkich mieszkańców gminy zorganizowanym systemem odbierania odpadów komunalnych, przy czym Urząd nie posiadał rzetelnych danych o ilości mieszkańców objętych tą formą odbioru odpadów. Według PGO w latach 2005 – 2010 na terenie gminy wytwarzane miało być 2980 - 3174 Mg odpadów komunalnych. Z kolei ilość odebranych w 2008 r. od mieszkańców odpadów szacowana była przez Urząd w wysokości 1510,4 Mg, a według informacji uzyskanych przez kontrolera od przedsiębiorców wynosiła 1606,2 Mg;
- nie wprowadzono selektywnej zbiórki odpadów komunalnych, w tym ulegających biodegradacji, a także odpadów budowlanych, wielkogabarytowych i niebezpiecznych. Według wyjaśnień Pana Wójta do lutego 2008 r. prowadzono jedynie selektywną zbiórkę odpadów plastiku oraz szkła białego i kolorowego, w ustawionych na terenie gminy 19 gniazdach (po 3 pojemniki w każdym), przy czym zbiórki tej zaniechano z powodu wzrostu opłat i trudności finansowych gminy oraz z uwagi na wrzucanie przez mieszkańców do tych pojemników również wymieszanych odpadów komunalnych;
- nie zinwentaryzowano i nie zlikwidowano dzikich wysypisk odpadów na terenie gminy, a także niedokonano rekultywacji ich terenu. Przeprowadzone w toku kontroli oględziny czterech z czternastu (wykazywanych przez Straż Gminną) dzikich wysypisk odpadów, w przypadku trzech wykazały, że znajdowały się na nich odpady komunalne, remontowe i niebezpieczne (azbest) zalegające od kilku lat, a także świeże;
- nie wdrożono systemu ewidencji odpadów powstających na terenie gminy, w tym niebezpiecznych, wskutek czego brak było w Urzędzie rzetelnych danych o ilości odpadów komunalnych odebranych od mieszkańców, poddanych odzyskowi lub unieszkodliwieniu oraz zdeponowanych na składowiskach.

W związku z powyższym NIK podnosi, że zapewnienie warunków: funkcjonowania systemu zorganizowanego odbierania odpadów komunalnych od mieszkańców w tym selektywnego ich zbierania, ograniczenia składowania odpadów ulegających biodegradacji, wydzielenia odpadów niebezpiecznych oraz osiągnięcia poziomu odzysku i recyklingu odpadów opakowaniowych, należy do obowiązkowych zadań własnych gmin

⁴ Uchwalonym 29 czerwca 2004 r., zwanym dalej „PGO”.

w zakresie gospodarki odpadami komunalnymi, określonych w art. 16 a pkt 1 i 2 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. o odpadach⁵.

NIK uwzględniając wyjaśnienia Pana Wójta, że wpływ na ten stan miały trudności finansowe oraz zmiany kadrowe i niskie zatrudnienie w Referacie Gospodarki Komunalnej Inwestycji i Zamówień Publicznych⁶, zwraca jednak uwagę na pilną potrzebę dostosowania warunków gospodarowania odpadami komunalnymi na terenie gminy do przepisów art. 10 ust. 1 ustawy o odpadach oraz do wymogów ustalonych m.in. w Krajowym Planie Gospodarki Odpadami⁷, w tym zwłaszcza w zakresie realizacji określonego w art. 16 a pkt 4 ww. ustawy oraz w dyrektywach Unii Europejskiej⁸ obowiązku ograniczenia do końca 2010 r. masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji, kierowanych do składowania - do nie więcej niż 75 % wagowo w stosunku do masy tych odpadów wytworzonych w 1995 r. NIK zauważa, że z uwagi jednak na nieokreślenie w gminnym PGO ilości odpadów ulegających biodegradacji wytworzonych w gminie w 1995 r. nie była również określona masa tych odpadów, których składowanie musi być ograniczone w 2010 r.

NIK zwraca ponadto uwagę, że dopiero w 2008 r. Gmina podjęła realizację określonego w art. 16a pkt 3 ustawy o odpadach, obowiązkowego zadania własnego dotyczącego zapewnienia budowy, utrzymania i eksploatacji instalacji i urządzeń do odzysku i unieszkodliwiania odpadów komunalnych, przystępując wraz z 14 innymi gminami do prowadzonego przez Gminę Konopiska projektu „System selektywnej zbiórki odpadów w Subregionie Północnym – Powiat Częstochowski – etap I” obejmującego budowę sieci punktów zbierania odpadów niebezpiecznych. W związku z powyższym Rada Gminy 30 kwietnia 2008 r. uchwaliła współfinansowanie 1/16 wkładu własnego beneficjenta projektu. Do czasu zakończenia kontroli w zakresie przedmiotowego zadania prowadzone były prace projektowe oraz wyznaczono lokalizację takiego punktu w Gminie Mykanów. W uchwalonym w 2004 r. PGO realizacji określonych w ww. przepisie instalacji bądź samodzielnie, bądź przy współpracy z innymi gminami lub przedsiębiorcami nie przewidywano.

⁵ Dz. U. z 2007 r. Nr 39 poz. 251 ze zm., zwanej dalej „ustawą o odpadach”.

⁶ Zwanego dalej „Referatem Gospodarki Komunalnej”

⁷ Zwanym dalej „KPGO”

⁸ Dyrektywy Rady: nr 75/442/EWG z dnia 15 lipca 1975 r. w sprawie odpadów (Dz. Urz. WE L 194 z 25.07.1975, L 78 z 26.03.1991 i L 377 z 23.12.1991), uchylona z dniem 17 maja 2006 r., obecnie Dyrektywa 2006/12/WE z 5.04.2006 r. (Dz. U. UE. L. 06.114.9), nr 1999/31/WE z dnia 26 kwietnia 1999 r. w sprawie składowania odpadów (Dz. Urz. WE L 182 z 16.07.1999)

2. Uchwalenie przez Radę Gminy dopiero 29 czerwca 2006 r., tj. 167 dni po terminie ustalonym w art. 10 ust. 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o zmianie ustawy o odpadach oraz o zmianie niektórych innych ustaw⁹, regulaminu utrzymania czystości i porządku na terenie gminy, stanowiącego zgodnie z art. 4 ustawy z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach¹⁰ prawo miejscowe określające m.in. zasady gospodarowania odpadami komunalnymi. Powodem opóźnienia było przedstawienie przez Wójta projektu stosownej uchwały dopiero w kwietniu 2006 r.
3. Nie uchwalenie do 25 czerwca 2009 r. przez Radę Gminy, wymaganych postanowieniami art. 6 ust. 2 i ust. 4 ustawy o utrzymaniu czystości, górnych stawek opłat ponoszonych przez właścicieli nieruchomości za usługi świadczone przez przedsiębiorców w zakresie odbierania odpadów komunalnych, w tym zbieranych selektywnie. Stan ten spowodowany był nie przedłożeniem ww. organowi projektu stosownej uchwały, co Pan Wójt wyjaśniał odłożeniem tej sprawy do czasu utworzenia kompletnej bazy danych istniejących gospodarstw domowych na terenie gminy. W ocenie NIK istniejący od 13 października 2005 r. ustawowy obowiązek uchwalenia tych stawek opłat, nie miał żadnego związku z organizacją takiej bazy danych, a zatem wyjaśnienia te nie stanowią dostatecznego usprawiedliwienia stwierdzonej nieprawidłowości.
4. Nie utworzenie do czerwca 2009 r., ewidencji umów zawartych na odbieranie odpadów komunalnych przez właścicieli nieruchomości, co stanowiło naruszenie art. 3 ust. 3 pkt 3 ustawy o utrzymaniu czystości oraz art. 10 ust. 5 ustawy z 2005 r. o zmianie ustawy o odpadach, według którego ewidencja taka miała być utworzona do 13 kwietnia 2006 r.

Stwierdzono, że w lutym 2007 r. zakupiono licencję na użytkowanie programu komputerowego umożliwiającego prowadzenie ewidencji umów. Jednak do czerwca 2009 r., wskutek nie uzupełnienia wszystkich wymaganych danych, program faktycznie nie funkcjonował. Ujęto w nim, bowiem dane o adresach 1125 właścicieli nieruchomości, podczas gdy według wprowadzonych do ww. programu informacji z ewidencji podatkowej i meldunkowej na terenie gminy było ponad 3700 właścicieli nieruchomości.

Pan Wójt, nie założenie wspomnianej ewidencji umów wyjaśniał nadmiarem obowiązków narzuconych gminie postanowieniami ustaw o utrzymaniu czystości i o odpadach oraz ograniczonymi możliwościami kadrowymi Urzędu.

⁹ Dz. U. Nr 175, poz. 1458 ze zm., zwanej dalej „ustawą z 2005 r. o zmianie ustawy o odpadach”.

¹⁰ Dz. U. z 2005 r. Nr 236, poz. 2008 ze zm., zwanej dalej „ustawą o utrzymaniu czystości”

W ocenie NIK brak ewidencji umów uniemożliwiało m.in. właściwe sprawowanie przez Urząd kontroli wypełniania przez właścicieli nieruchomości obowiązków w zakresie wyposażenia nieruchomości w urządzenia do gromadzenia odpadów oraz przekazywania odpadów komunalnych przedsiębiorcom uprawnionym do ich odbioru. Stan ten znacząco zwiększał ryzyko nielegalnego pozbywania się odpadów komunalnych do środowiska przez właścicieli nieruchomości, co potwierdza fakt istnienia na terenie gminy dużej liczby dzikich wysypisk.

Mimo nie posiadania przez część właścicieli nieruchomości umów z przedsiębiorcami na odbieranie odpadów komunalnych, co stanowiło podstawę do podjęcia działań określonych w art. 6 ust. 6 i ust. 7 ustawy o utrzymaniu czystości, Pan Wójt w latach 2006 - 2008 nie wydawał decyzji w sprawie zorganizowania odbierania odpadów komunalnych od tej grupy właścicieli nieruchomości. Inspektor ds. ochrony środowiska wyjaśniała, że w trakcie przeprowadzanych kontroli niektórych właścicieli nieruchomości sporządzano protokoły zawierające m.in. zalecenia dotyczące podpisania umów z przedsiębiorcami i wyposażenia nieruchomości w pojemniki na odpady, przy czym nie sprawdzano realizacji wydanych zaleceń.

5. Nie egzekwowanie w latach 2006 - 2008 od przedsiębiorców wypełniania obowiązku określonego w art. 9a ust. 1 ustawy o utrzymaniu czystości i porządku, dotyczącego przekazywania w terminie do 15 dnia po upływie każdego miesiąca wykazów właścicieli nieruchomości, z którymi w poprzednim miesiącu zawarte zostały umowy na odbieranie odpadów komunalnych lub z którymi umowy zostały rozwiązane lub wygasły. Spośród siedmiu przedsiębiorców (przez I połowę 2006 r. ośmiu) prowadzących na terenie gminy odbiór odpadów komunalnych wszystkie wymagane wykazy przekazało w 2006 r. dwóch przedsiębiorców, a w 2007 r. jeden przedsiębiorca. Pozostali przedsiębiorcy nie przedłożyli w poszczególnych latach analizowanego okresu od 1 do 11 wymaganych miesięcznych wykazów. Z kolei spośród przedłożonych Wójtowi wykazów od 10 % do 80 % wpłynęło z opóźnieniem 1 - 21 dni w stosunku do wymaganego ww. przepisem terminu.
6. Nie egzekwowanie w analizowanych latach od przedsiębiorców wypełniania obowiązku ustalonego w art. 9a ust. 2 ustawy o utrzymaniu czystości, w zakresie przekazywania informacji rocznych o masie i rodzajach odebranych odpadów komunalnych i sposobach ich zagospodarowania, w terminie do końca pierwszego kwartału za poprzedni rok kalendarzowy.

Spośród siedmiu przedsiębiorców (w 2006 r. ośmiu) posiadających zezwolenia na odbieranie odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości, wspomnianych informacji rocznych Wójtowi nie przedłożyło za rok 2006 sześciu z nich (75 %), za rok 2007 dwóch (28 %) i za rok 2008 siedmiu (100 %). Ponadto w żadnej z siedmiu złożonych za powyższe lata przez przedsiębiorców informacji, nie było np. wymaganych ww. przepisem danych o masie odpadów komunalnych ulegających biodegradacji składowanych na składowisku odpadów.

Nie egzekwowanie od przedsiębiorców realizacji obowiązków określonych w art. 9a ust. 1 i 2 ustawy o utrzymaniu czystości oraz w wydanych im zezwoleniach, Pan Wójt wyjaśniał niskim zatrudnieniem w Urzędzie i dużą ilością ustawowych obowiązków, które ciążą na gminie.

7. Nie korzystanie przez Wójta z ustalonego, w art. 8 b ust. 1 i ust. 5 ustawy o utrzymaniu czystości i porządku, uprawnienia do kontroli zgodności działalności przedsiębiorcy prowadzącego odbiór odpadów komunalnych z udzielonym mu zezwoleniem. Niepodejmowanie tego typu kontroli Pan Wójt wyjaśniał kontrolowaniem przedsiębiorców przez Wojewódzką Inspekcję Ochrony Środowiska i uznaniem w związku z tym, że nie ma potrzeby dokonywania kontroli zgodności działalności przedsiębiorcy z wymogami zezwolenia przez Urząd.

W ocenie NIK brak kontroli ze strony Urzędu umożliwiał przedsiębiorcom nieprzestrzeganie obowiązujących przepisów, a także warunków wydanych im zezwoleń. Stwierdzono m.in., że w latach 2006 - 2007 pięciu przedsiębiorców, pomimo nie posiadania zezwoleń na odbiór odpadów komunalnych prowadziło przez okres od 1 do 12 m-cy nielegalnie działalność w przedmiotowym zakresie na terenie gminy. Wynikało to m.in. z przedkładanych przez nich Wójtowi wykazów zawieranych umów z właścicielami nieruchomości. Inspektor ds. ochrony środowiska potwierdzając powyższy fakt wyjaśniała, iż nie wszczyniała postępowań wobec przedsiębiorców działających bez zezwoleń, gdyż oczekiwała na złożenie przez nich wniosków o wydanie zezwoleń. Stwierdzała również, że nie mając świadomości iż jest to poważna nieprawidłowość nie informowała o tym przełożonych.

Pan Wójt poinformowany o nieprawidłowości przez kontrolera w trybie art. 51 ust. 4 ustawy o NIK stwierdził, że skieruje wnioski o ukaranie przedsiębiorców działających bez zezwolenia, w związku z popełnieniem przez nich wykroczenia, o którym mowa w art. 10 ust. 1 ustawy o utrzymaniu czystości.

8. Brak prawidłowej weryfikacji złożonych w latach 2006 - 2008 przez przedsiębiorców siedmiu wniosków o wydanie zezwoleń na odbiór odpadów od właścicieli nieruchomości, pod kątem ich zgodności z przepisami art. 8 ust.1a i 2 ustawy o utrzymaniu czystości, a także warunkami ustalonymi w wydanych przez Wójta wymaganiach dla przedsiębiorców. M.in. akceptowano wnioski przedsiębiorców zawierające dokumenty, które (z uwagi na ich nieaktualność) nie potwierdzały spełnienia ustalonych wymogów dotyczących m.in.: właściwego stanu technicznego samochodów mających służyć do przewozu odpadów (w pięciu wnioskach), oceny stanu sanitarnego zakładu dokonanej przez uprawniony organ (1 wniosek), posiadania umowy z końcowym odbiorcą odpadów organicznych (1 wniosek). Inspektor ds. ochrony środowiska powyższe wyjaśniała nie dokonaniem dokładnej analizy złożonych wniosków.

Stwierdzono również, że przy wydawaniu zezwoleń przedsiębiorcom na odbiór odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości na podstawie przepisów art. 9 ustawy o utrzymaniu czystości, naruszano obowiązujące w tym zakresie regulacje, gdyż niezgodnie z wnioskami przedsiębiorców:

- we wszystkich siedmiu zezwoleniach wnioskowany 10 letni okres ich ważności skrócono do 3 lat. Powyższe uzasadniano - w ocenie NIK bez podstawy prawnej - m.in. przygotowaniem przez Ministerstwo Budownictwa nowelizacji ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach, z której wynikać mogą nowe obowiązki gminy w zakresie gospodarki odpadami oraz nie określenie w skali powiatu i województwa (na dzień wydania zezwolenia) strategii dotyczącej ograniczenia masy odpadów ulegających biodegradacji składowanych na składowiskach;
- jedno zezwolenie wydano również na zbieranie odpadów opakowaniowych (kod 15), które nie zostały ujęte we wniosku, co wyjaśniano dokonaniem z przedsiębiorcą uzgodnień telefonicznie;
- w dwóch zezwoleniach jako końcowych odbiorców zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego wskazano przedsiębiorcom inne podmioty od ujętych w ich wnioskach. Wskazane przy tym w zezwoleniach przez Urząd inne podmioty do odbioru tego sprzętu, nie były ujęte w prowadzonym przez Główny Inspektorat Ochrony Środowiska rejestrze przedsiębiorców i organizacji uprawnionych do prowadzenia odzysku zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego.

Ponadto termin ważności wszystkich siedmiu wydanych zezwoleń obejmował również okresy (od 10 dni do 3,5 miesięcy), poprzedzające datę wydania tych decyzji, np. zezwolenie dla Zakładu Oczyszczania Miasta Zbigniew Strach z dnia 16 stycznia 2007 r.

było ważne na okres od 2 stycznia 2007 r. do 31 grudnia 2009 r., pomimo że jeszcze w dniu 15 stycznia 2007 r. wnioskodawca uzupełniał złożony wcześniej wniosek. Nieprawidłowe określenie terminu od którego obowiązywały wydane zezwolenia Kierownik Referatu Gospodarki Komunalnej Inwestycji i Zamówień Publicznych wyjaśniała przeoczeniem.

9. Naruszenie przez Wójta postanowień art. 10 ust. 4 ustawy z 2005 r. o zmianie ustawy o odpadach, wskutek nie stwierdzenia z urzędu, wygaśnięcia bez odszkodowania, zezwolenia jednego przedsiębiorcy na odbiór odpadów komunalnych, który w wymaganym terminie (do 10 listopada 2006 r.) nie złożył wniosku o zmianę tego zezwolenia. NIK uwzględniając ustalony w przepisach ww. ustawy obowiązek, nie podziela wyjaśnień Pana Wójta, że od jego realizacji odstąpiono, z uwagi na złożenie przez przedsiębiorcę wniosku o zezwolenie z niewielkim opóźnieniem w stosunku do wymaganego terminu. Stwierdzono bowiem, że przedsiębiorca ten wniosek o zmianę zezwolenia złożył dopiero 9 marca 2007 r. tj. z 3,5 miesięcznym opóźnieniem w stosunku do wymaganego terminu.
10. Prowadzenie w Urzędzie, postępowań administracyjnych w zakresie wydawania przedsiębiorcom ww. zezwoleń z naruszeniem terminów określonych w art. 35 § 1-3 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego¹¹. Spośród siedmiu prowadzonych postępowań, w przypadku czterech, wydanie zezwoleń nastąpiło dopiero po 45 do 192 dniach, od momentu złożenia przez przedsiębiorców wniosków. W postępowaniach tych, mimo wynikającego z art. 36 k.p.a obowiązku, nie zawiadamiano strony o przyczynach zwłoki i nie wskazywano nowego terminu załatwiania sprawy.
11. Nie udostępnienie na stronie Biuletynu Informacji Publicznej informacji o zbierających zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny, co stanowiło naruszenie przepisów obowiązującego od 1 października 2006 r. art. 3 ust. 2 pkt 6a ustawy o utrzymaniu czystości.

NIK nie podziela stanowiska Pana Wójta, przedstawionego w wyjaśnieniach, że przyczyną powyższego był brak społecznej presji na przedmiotowy sposób informowania mieszkańców gminy o zbierających zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny oraz preferowanie przez nich bezpośredniego kontaktu z pracownikami Urzędu, którzy udostępniali dane na temat firm zbierających poszczególne rodzaje odpadów. NIK zwraca

¹¹ Dz. U. z 2000 r. Nr 98 poz. 1071 ze zm., zwanej dalej „k.p.a”.

uwagę, że informacja dla mieszkańców gminy o jednym podmiocie zbierającym zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny na tablicy ogłoszeń Urzędu wywieszona została dopiero w trakcie kontroli w dniu 15 maja 2009 r.

11. Nie sporządzenie i nie przedstawienie do 25 czerwca 2009 r. Radzie Gminy do uchwalenia projektu aktualizacji obowiązującego PGO, co stanowiło naruszenie art. 14 ust. 14 ustawy o odpadach, stanowiącego, że plany gospodarki odpadami podlegają aktualizacji nie rzadziej, niż co 4 lata. Uwzględniając termin uchwalenia PGO jego aktualizacja dokonana miała być do czerwca 2008 r.

Stwierdzono również nie przygotowanie i nie przedłożenie do 25 czerwca 2009 r. Radzie Gminy oraz Zarządowi Powiatu Częstochowa sprawozdań z realizacji PGO za okresy sprawozdawcze 2004 - 2006 i 2007 – 2008. Powyższe stanowiło naruszenie art. 9 ust. 2 ustawy z 2005 r. o zmianie ustawy o odpadach oraz art. 14 ust. 12b pkt 4 i ust. 13 pkt 1 ustawy o odpadach stanowiących, że organ wykonawczy gminy przedkłada przedmiotowe sprawozdania ww. organom w terminie do 31 marca, po upływie okresu sprawozdawczego, tj. odpowiednio do końca marca 2007 r. i końca marca 2009 r.

Niezrealizowanie obowiązków w zakresie sporządzenia aktualizacji GPO i sprawozdań z jego wykonania Pan Wójt wyjaśniał trudnościami finansowymi gminy oraz brakiem czasu na wykonywanie przez gminę wszystkich ustawowych obowiązków. NIK zwraca uwagę, że powyższe powody nie zwalniały gminy z realizacji tych obowiązków.

Ustalono ponadto, że Urząd na podstawie art. 35 ust. 1 ustawy z dnia 11 maja 2001 r. o obowiązkach przedsiębiorców w zakresie gospodarowania niektórymi odpadami oraz o opłacie produktowej i opłacie depozytowej¹² przesłał za lata 2006-2008 do Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej¹³ w Katowicach (odpowiednio w dniach 12 lutego 2007 r., 20 lutego 2008 r. i 20 lutego 2009 r.) sprawozdania roczne o wielkości odpadów opakowaniowych zebranych i przekazanych do odzysku i recyklingu oraz poniesionych z tego tytułu wydatkach. Sprawozdania sporządzone przez inspektora ds. gospodarki komunalnej i ochrony środowiska Marzenę Kornicką podpisane zostały przez działających z upoważnienia Wójta Zastępcę Wójta Jacka Staniewskiego (za 2006 r.) i Kierownika Referatu Gospodarki Komunalnej, Inwestycji i Zamówień Publicznych Dorotę Gębską (za 2007 i za 2008 r.).

¹² Dz. U z 2007 r. Nr 90 poz. 607 ze zm.

¹³ Zwanego dalej „WFOŚiGW”

Ustalenia kontroli NIK wykazały, że w przedmiotowych sprawozdaniach, mających stanowić podstawę do obliczenia przez WFOŚiGW wysokości należnej gminie opłaty produktowej, podane zostały dane o ilości zebranych i poddanych odzyskowi odpadów, nie mające odzwierciedlenia w informacjach rocznych uzyskanych przez Urząd od przedsiębiorców zbierających te odpady na terenie gminy. Porównanie danych ze sprawozdań z przekazaną w dniu 19 czerwca 2009 r. informacją przedsiębiorcy, prowadzącego w latach 2006 - 2008 na podstawie zawartych z gminą umów, wywóz selektywnie gromadzonych odpadów (a także wywóz odpadów komunalnych wymieszanych z innych obiektów gminy w tym szkół) wykazało:

- w sprawozdaniu za rok 2006 podano zbiórkę 7,52 Mg opakowań z tworzyw sztucznych i 100,32 Mg opakowań ze szkła gospodarczego, podczas gdy przedsiębiorca informował, że z powodu nie prowadzenia segregacji, nie odbierał w 2006 r. z terenu gminy żadnych odpadów selektywnie gromadzonych;
- w sprawozdaniu za 2007 r. podano zbiórkę 7,52 Mg opakowań z tworzyw sztucznych i 100,32 Mg opakowań ze szkła gospodarczego, podczas gdy z informacji przedsiębiorcy wynikało, że w 2007 r. odebrał on na terenie gminy 12,6 Mg odpadów opakowaniowych z papieru i tektury oraz 0,96 Mg takich odpadów z plastiku;
- w sprawozdaniu za 2008 r. nie wykazano selektywnej zbiórki odpadów opakowaniowych, a przedsiębiorca podał, że odebrał 14,2 Mg odpadów opakowaniowych z papieru i tektury oraz 1,20 Mg takich odpadów z plastiku.

W wyniku złożenia tych sprawozdań, gmina za lata 2006 – 2007 uzyskała od WFOŚiGW dochód z tytułu opłaty produktowej za zebrane i poddane odzyskowi odpady opakowaniowe w wysokości odpowiednio 5,9 tys. zł i 4,7 tys. zł.

W złożonych wyjaśnieniach inspektor ds. ochrony środowiska stwierdziła, że przyczyną różnic pomiędzy danymi wykazanymi w sprawozdaniach i przez przedsiębiorcę, było teoretyczne wyliczenie przez nią ilości odpadów zebranych na podstawie liczby wywiezionych przez przedsiębiorcę pojemników przeznaczonych do selektywnej zbiórki odpadów. Z kolei Pan Wójt występujące różnice w zakresie rodzaju i ilości wykazanych w sprawozdaniu i faktycznie zebranych odpadów tłumaczył szacunkowym wyliczeniem przedmiotowych danych przez pracowników.

Stwierdzono, również, że w przesłanym do Starostwa Powiatowego w Częstochowie w dniu 12 marca 2009 r. sprawozdaniu z realizacji Krajowego Planu Gospodarki Odpadami za lata 2007 – 2008 Urząd nie posiadając stosownych danych wykazał, że odsetek mieszkańców objętych zorganizowanym odbiorem odpadów wynosi 50 %.

Ponadto podał, że na terenie gminy zebrano w sposób zorganizowany odpowiednio 1,499 mln Mg i 1,510 mln Mg odpadów komunalnych. Wykazana ilość była blisko tysiąc razy większa od ilości odpadów wykazanych Urzędowi i kontrolerom NIK przez przedsiębiorców je zbierających. Sporządzająca sprawozdanie inspektor ds. ochrony środowiska stwierdziła, że popełniła błąd przy wyliczeniach ilości odpadów za lata 2007-2008 gdyż przyjęła do nich niewłaściwy jednostkowy wskaźnik ilościowy (tony zamiast kilogramów).

II. Najwyższa Izba Kontroli pozytywnie ocenia:

1. Terminowe wydanie przez Wójta w dniu 12 kwietnia 2006 r., na podstawie art. 7 ust. 3 a ustawy o utrzymaniu czystości zarządzenia określającego szczegółowe wymagania, jakie winien spełniać przedsiębiorca ubiegający się o uzyskanie zezwolenia na odbiór odpadów od właścicieli nieruchomości na terenie gminy. Zarządzenie zmienione zostało 16 sierpnia 2006 r.
2. Zapewnienie pracownikom Urzędu szkoleń dotyczących gospodarowania odpadami, które sfinansowane zostały z Gminnego Funduszu Ochrony Środowiska oraz podejmowanie przez Urząd działań edukacyjnych i promocyjnych w zakresie prawidłowego gospodarowania odpadami komunalnymi, m.in. poprzez udział w akcji „Sprzątanie Świata”, uczestnictwo w programie edukacyjnym z zakresu ochrony środowiska pn. „Świat w kolorze nadziei”, organizację w placówkach oświatowych konkursów propagujących wiedzę o ekologii oraz konieczność selektywnej zbiórki odpadów, udostępnianie szkołom worków na śmieci i rękawic oraz organizację i ponoszenie kosztów wywozu odpadów zebranych w trakcie prowadzonych akcji.
3. Prowadzenie przez powołaną w marcu 2009 r. Straż Gminną kontroli nieruchomości pod kątem wyposażenia ich w pojemniki na odpady i zawarcia przez właścicieli umów na wywóz nieczystości, a także wywożenia odpadów na dzikie wysypiska. W wyniku tych kontroli m.in. pouczono dwie osoby o odpowiedzialności za wykroczenie oraz ukarano jedną osobę mandatem karnym kredytowym 200 zł za wyrzucanie śmieci na przydrożną działkę, a także spowodowano zlikwidowanie przez właścicieli działek (w miejscowości Kokawa) jednego nielegalnego wysypiska.

Przedstawiając powyższe oceny i uwagi, Najwyższa Izba Kontroli wnosi o:

1. *Podjęcie działań organizacyjnych w celu zapewnienia terminowego wykonywania zadań dotyczących gospodarki odpadami komunalnymi, wynikającymi z przepisów prawa powszechnie obowiązującego oraz planu gospodarki odpadami,*

w szczególności w zakresie objęcia wszystkich mieszkańców zorganizowanym odbiorem odpadów komunalnych oraz wprowadzenia na terenie gminy systemu selektywnej zbiórki poszczególnych frakcji tych odpadów w tym zwłaszcza biodegradowalnych, niebezpiecznych, wielkogabarytowych i poremontowych.

- 2. Podjęcie działań organizacyjnych w celu uruchomienia prac w zakresie sporządzenia aktualizacji PGO oraz wymaganych sprawozdań z realizacji PGO.*
- 3. Przedłożenie Radzie Gminy projektu uchwały o wysokości górnych stawek opłat ponoszonych przez właścicieli nieruchomości za odbieranie odpadów komunalnych przez przedsiębiorców.*
- 4. Zapewnienie prawidłowej weryfikacji składanych przez przedsiębiorców wniosków o wydanie zezwoleń na odbiór odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości oraz wydawanie tych zezwoleń zgodnie z wnioskami przedsiębiorców i obowiązującymi w tym zakresie przepisami.*
- 5. Terminowe prowadzenie postępowań administracyjnych w zakresie wydawania przedsiębiorcom zezwoleń na odbiór odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości.*
- 6. Egzekwowanie od przedsiębiorców prowadzących działalność w zakresie odbioru odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości, rzetelnego wypełniania obowiązków w zakresie sporządzania i przekazywania Wójtowi rocznych informacji o ilości i rodzajach zbieranych odpadów komunalnych oraz sposobach ich zagospodarowania, a także wykazów właścicieli nieruchomości, z którymi zostały zawarte umowy na odbieranie odpadów komunalnych oraz wykazów właścicieli, z którymi umowy zostały rozwiązane lub wygasły.*
- 7. Podejmowanie kontroli przedsiębiorców prowadzących na terenie gminy gospodarowanie odpadami, w zakresie zgodności wykonywanej przez nich działalności z udzielonymi im zezwoleniami.*
- 8. Założenie wymaganej ewidencji umów zawartych przez właścicieli nieruchomości z przedsiębiorcami na odbieranie odpadów komunalnych, zapewniającej skuteczną i bieżącą kontrolę wypełniania przez tychże właścicieli obowiązków wynikających z regulaminu utrzymania czystości i porządku.*
- 9. Ujęcie na stronie internetowej Urzędu informacji o przedsiębiorcach zbierających zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny.*
- 10. Przekazanie do Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Katowicach oraz do Starostwa Powiatowego w Częstochowie*

skorygowanych sprawozdań za lata 2006-2008 ujmując w nich rzetelne dane na temat gospodarowania w gminie odpadami w tym zebranymi selektywnie i poddanyymi odzyskowi odpadami opakowaniowymi.

Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Katowicach, na podstawie art. 62 ust. 1 ustawy o NIK, oczekuje przedstawienia przez Pana Wójta w terminie 20 dni od daty otrzymania niniejszego wystąpienia pokontrolnego, informacji o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków bądź o działaniach podjętych w celu realizacji wniosków lub przyczyn niepodjęcia takich działań.

Zgodnie z treścią art. 61 ust. 1 ustawy o NIK, w terminie 7 dni od daty otrzymania niniejszego wystąpienia pokontrolnego przysługuje Panu Wójtowi prawo zgłoszenia na piśmie do Dyrektora Delegatury NIK w Katowicach umotywowanych zastrzeżeń w sprawie ocen, uwag i wniosków zawartych w tym wystąpieniu.

W razie zgłoszenia zastrzeżeń, zgodnie z art. 62 ust. 2 ustawy o NIK, termin nadesłania informacji, o którym wyżej mowa wyżej, liczy się od dnia otrzymania ostatecznej uchwały właściwej komisji NIK.